ISSN 2729-9767

Bulletin IVPR

February 2023
Vol 4 Issue 2

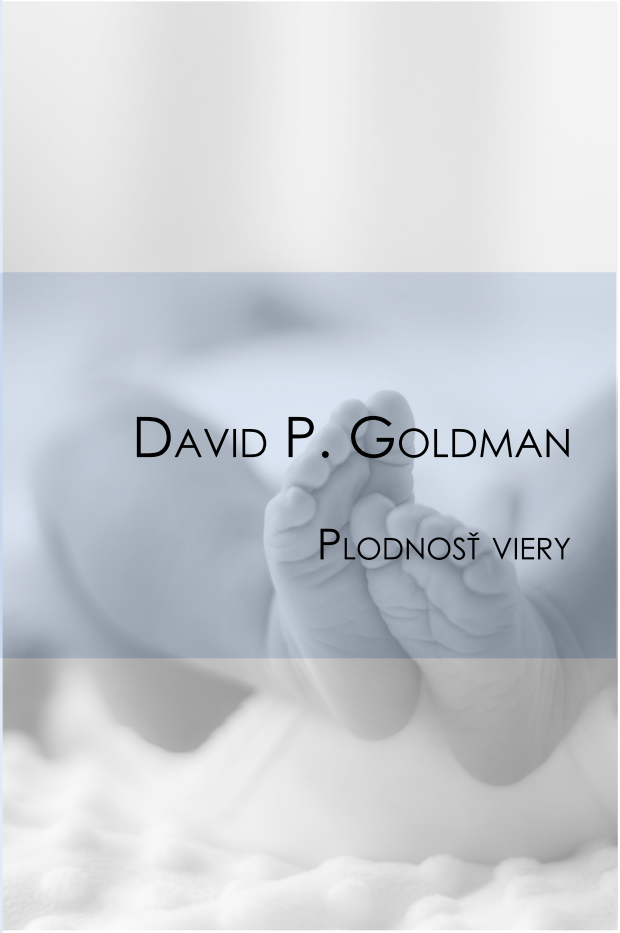

David P. Goldman

Plodnosť viery

Inštitút pre výskum práce a rodiny
2023

Inštitút pre výskum práce a rodiny

Plodnosť viery

David P. Goldman

David P. Goldman (narodený 1951) je americký ekonóm, analytik a publicista. Píše pravidelné a vo svete veľmi čítané články pre internetové médium Asia Times (asiatimes.com) vydávané v Hong Kongu; jeho články sú podpísané pseudonymom „Spengler“. Venuje sa otázkam politiky, ekonomiky, demografie a náboženstva. Napísal okrem iných aj knihy „Ako umierajú civilizácie – a islam tiež umiera“ (2012) a „Budete asimilovaní: čínsky plán pretvoriť svet po čínsky“ (2020).

Článok bol pôvodne publikovaný na internetovej stránke Law & Liberty dňa 11. januára 2023; je mierne skrátený a upravený.

Empirické konštatovanie „plodnosť za posledných dvadsať rokov klesla súčasne vo všetkých rozvinutých, priemyslových krajinách bez ohľadu na ich kultúrne trendy“ má jeden protipríklad, ktorý ho vyvracia: Izrael, s celkovou plodnosťou okolo troch detí na ženu. Izrael je isteže rozvinutou, priemyslovou krajinou. V roku 2021 bol jeho hrubý domáci produkt (HDP) na osobu 55 359 amerických dolárov, čo ho stavia medzi Rakúsko (52 062 USD) a Holandsko (56 298 USD), a vyššie než Spojené Kráľovstvo, Francúzsko či Nemecko. Jeho populácia je 9,6 miliónov občanov, čo je približne rovnaké, ako v Maďarsku, Portugalsku, Grécku či Švédsku. Prečo sa teda výnimočný demografický profil Izraela z toho trendu ostatných rozvinutých, priemyslových krajín vymyká?

Graf 1: Úhrnná miera plodnosti 1960 – 2020, 4 spoločnosti

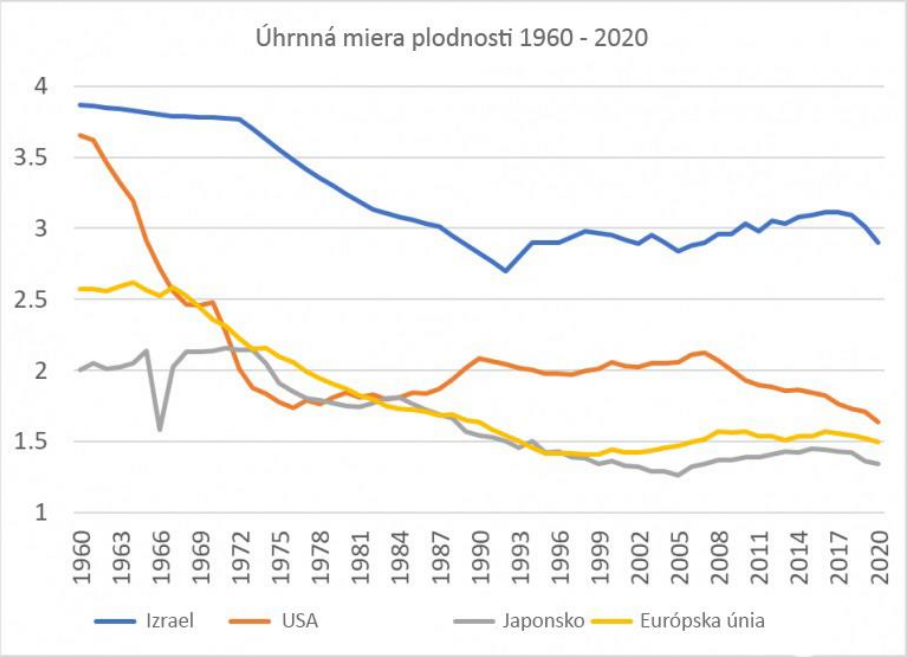

Celková úhrnná miera plodnosti (priemerný počet detí, ktoré má v danej spoločnosti jedna žena za svoj život) v Izraeli je výnimočná, avšak úhrnná miera plodnosti rozdelená do kategórií podľa náboženskej praxe je v súlade s celosvetovými, globálnymi číslami. Veľa analytikov, vrátane mňa, argumentuje, že pre rozvinuté, priemyslové krajiny, ktoré už ukončili svoj demografický prechod od tradičnej spoločnosti, je náboženská prax najsilnejším predpovedajúcim faktorom plodnosti.

V roku 2020 mali ultra-ortodoxné izraelské židovské ženy za život v priemere 6,64 dieťaťa, nábožensky založené, veriace (ale nie ultra-ortodoxné) ženy v priemere 3,92 dieťaťa, a sekulárne židovské ženy v priemere len 1,96 dieťaťa. Aj keď číslo 1,96 u sekulárnych izraelských žien je o dosť vyššie než v akejkoľvek inej rozvinutej, priemyslovej krajine, nie je zase až o toľko vyššie než americké číslo 1,7. Izraelské

zbožné ženy majú vyššiu úhrnnú mieru plodnosti než sekulárne ženy v Izraeli či sekulárne ženy v ostatných krajinách.

Na príklade izraelskej výnimočnosti sme skrátka zistili, že Izrael je menšou výnimkou, než sa zdá. Izraelčania ako národ nemajú viac detí, pretože sú Izraelčania; zbožní, veriaci Izraelčania majú viac detí, pretože sú zbožní a veriaci, a čím je ich viera hlbšia, tým pravdepodobnejšie budú mať detí viac. Izrael je výnimkou len v tom, že má väčší podiel veriacich ľudí než ostatné krajiny.

Izrael je výnimkou, ktorá potvrdzuje pravidlo. Izrael je najreligióznejším medzi štátmi s vysokými príjmami obyvateľov. Napríklad 98 percent židovských Izraelčanov si pripevňuje mezuzu (malú schránku s ručne písanými biblickými veršami) na svoje dvere, 92 percent malých chlapcov je obrezaných a, čo je najdôležitejšie, 70 percent dodržuje židovské diétne zákony vo svojich domovoch. Tieto diétne (kóšer) zákony sú oveľa staršie a zásadnejšie pre judaizmus než modlitba.

Tabuľka: Účasť na bohoslužbách – úhrnná miera plodnosti v USA a v Európe

Účasť na bohoslužbách	Úhrnná miera plodnosti - USA	Úhrnná miera plodnosti - Európa
Častejšie ako jedenkrát týždenne	2,34	2,74
Jedenkrát týždenne	2,17	2,23
Jedenkrát až trikrát mesačne	2,12	1,93
Menej často ako jedenkrát mesačne	1,86	1,83
Nikdy	1,7	1,79

Thomas Frejka a Charles Westhof z nemeckého Inštitútu Maxa Plancka uvádzajú rovnaký vzťah medzi náboženskou praxou a plodnosťou v Spojených štátoch a v Európe.

Ich a ďalšie dáta som preskúmal vo svojej knihe z roku 2012 „Ako umierajú civilizácie“. A tento istý fenomén zdokumentovali aj ďalší analytici.

Model plodnosti postavený na jedinom faktore náboženskej praxe je iste problematický; aj preto, že dáta z prieskumov nedokážu presne zachytiť subjektívne postoje. Avšak výsledky prieskumov spoločnosti Pew ohľadne náboženskej viery veľmi podrobne sledujú plodnosť v Spojených štátoch. Nasledujúci graf bol pôvodne publikovaný na stránke *American Mind* 10. januára 2022. Vizuálny dojem, že dôležitosť náboženstva pre človeka predpovedá jeho plodnosť, je podporený ekonometrickou analýzou.

Graf 2: Úhrnná miera plodnosti v USA verzus percento Američanov, ktorí si myslia, že náboženstvo je dôležité (s posunom 3 rokov)

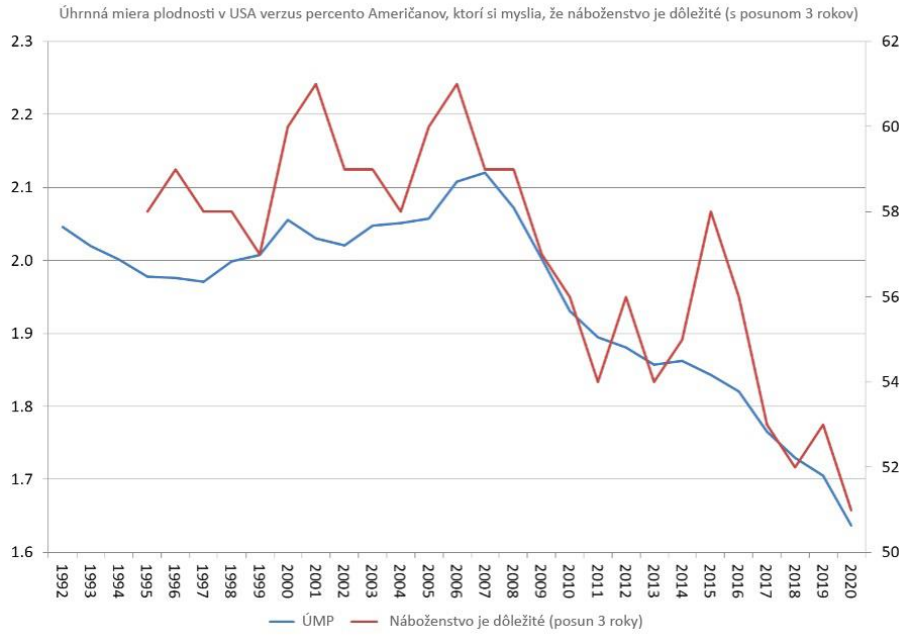

Zdroj: "Import Americans," The American Mind, Jan. 10, 2022

V predindustriálnych spoločnostiach ovplyvňujú plodnosť ekonomické a vzdelanostné faktory. V krajinách s islamskou väčšinou je najsilnejším faktorom predpovedajúcim relatívnu úhrnnú plodnosť ženská vzdelanosť. Avšak vzdelanostné a ekonomické faktory prestávajú byť také dôležité v rozvinutých, priemyslových krajinách s početným mestským obyvateľstvom. Náboženská viera zaiste zahŕňa širšie spektrum postojov, vrátane nádeje do budúcnosti, etický kódex, ktorý je nápomocný rodinnému životu, či záväzok voči tradíciám vlastných predkov, ktorý sa odovzdáva vlastným potomkom. Ale je tým najlepším vysvetľujúcim faktorom, ktorý pre plodnosť máme.

Je síce pravdou, ako tvrdí americký demograf Lyman Stone, že „vyslovené preferencie párov ohľadne počtu detí veľmi presne predpovedajú ich skutočnú plodnosť, oveľa presnejšie než náboženstvo, vzdelanie, rasa, príjem, či iné sociálno-ekonomické alebo kultúrne faktory." Ale skutočnosť, že preferencie ohľadne želaného počtu detí korelujú presne so skutočným počtom detí (plodnosťou), nám nič užitočné nehovoria ani o tom prvom, ani o tom druhom. Čo presne je to, čo určuje ich „vyslovené preferencie ohľadne želaného počtu detí"? Lyman Stone poukazuje na zločinnosť a tresty väzenia ako na to, čo narúša rodinný život a znižuje plodnosť. Ale prečo by to tak malo byť dnes, a nie aj v minulých generáciách? Úhrnná plodnosť

prvej generácie írskych imigrantov do USA v roku 1910 bola 5 až 6 detí, zatiaľ čo rodení Američania mali v priemere 2 až 3 deti. Pritom írski imigranti boli chudobnejší než rodení Američania a viac trpeli v dôsledku patológií spojených s chudobou, to však nemalo žiadny vplyv na ich plodnosť...

Lyman Stone tvrdí, že „nie je striktne a absolútne nevyhnutné zaoberať sa demografickou otázkou, aby sme vyriešili problémy súvisiace s obrátenou vekovou pyramídou.“ Je pravdou, že vyššia produktivita (vďaka vzdelaniu) nám môže pomôcť kompenzovať demografický pokles. Ale čísla hovoria samé za seba:

Graf 3: Index ekonomickej závislosti starších osôb – prognóza OSN (stredný variant)

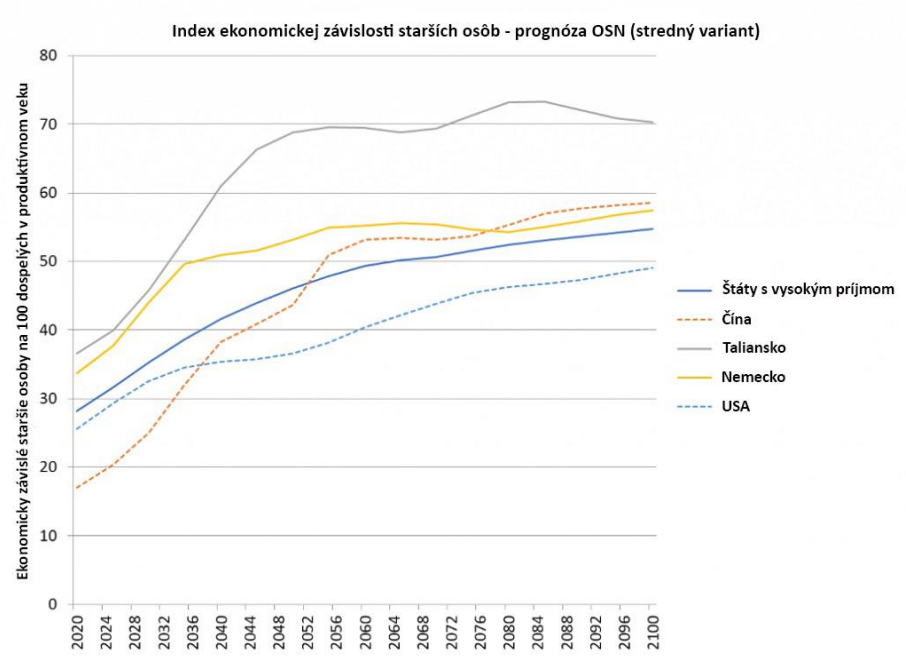

V Spojených štátoch je teraz 25 seniorov závislých na financovaní zo strany 100 Američanov v pracovnom veku. Na konca storočia bude na financiách platených 100 ľuďmi v pracovnom veku závislých 50 amerických seniorov, a až 70 talianskych, ak sa plodnosť do tej doby nezmení. Preto bude mať americký dôchodkový systém za 30 rokov deficit 100 biliónov dolárov...

Dáta zo Štatistického úradu USA ukazujú, že domácnosti s vyššími príjmami majú menej detí. Američania s vysokoškolským vzdelaním sa viac ženia a vydávajú než tí bez neho, ale to ich nijak nevedie k vyššej pôrodnosti. Opak je pravdou:

Graf 4: Pôrodnosť v USA klesá so zvyšujúcim sa príjmom

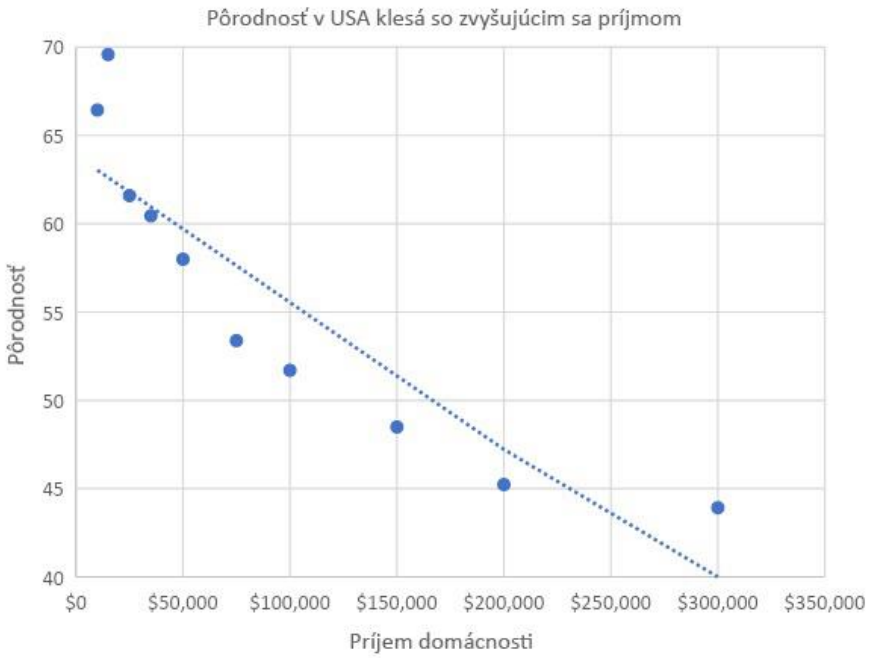

Zbohatnutie ľudí nezvráti demografický pokles, ak si svoje bohatstvo budú hedonisticky užívať, a nebudú si zakladať rodiny...

Žiadne centrálne plánovanie nedokáže napraviť demografické problémy (aj keď nižšie dane pre rodiny s deťmi by určite pomohli). Americký (celkovo západný) problém spočíva v erózii našich náboženských základov. Náboženská viera dokáže podporovať zdravé štátne inštitúcie, ale štát nedokáže podporovať náboženskú vieru. Nie je však pravdou, že nevieme, čo je správny demografický vývoj. Je to ten, ktorý nás udržiava v rámci solventnosti.

Preto podporujem austrálsku imigračnú politiku, ktorá je ústretová voči imigrácii kvalifikovaných cudzincov, ktorí ekonomicky prispievajú viac, než nás stoja. Takáto imigračná politika nie je najlepším riešením našich ekonomických problémov, a vôbec nie je ich riešením v dlhodobej perspektíve. Optimálnym riešením je zvrátiť kultúrny úpadok Ameriky (a celkovo Západu), ktorý nastal za uplynulé dve generácie, avšak toho nie je verejná politika schopná, v tomto je štát nekompetentný, to zaistiť nedokáže.

Ilustračné foto na obálke: Juan Manuel Sanchez, www.unsplash.com

BULLETIN IVPR

ročník 4 (2023)

Vydáva Inštitút pre výskum práce a rodiny,
Špitálska 25, 27, 812 41 Bratislava
IČO 308 47 451
ivpr@ivpr.gov.sk, www.ivpr.gov.sk
Vychádza 12 x ročne. NEPREDAJNÉ.
ISSN 2729-9767
EV 6041/22

Ďalšie informácie o IVPR získate na webových stránkach

www.ivpr.gov.sk